

OBSAH

autoři kapitol

Viktor Derka – kap. 14
Slavomíra Henčeková – kap. 3
Lukáš Hruška – kap. 13
Jan Chmel – kap. 9
Juraj Juhás – kap. 4
Ondřej Kadlec – kap. 8
Valeria Kolářová – kap. 5
Martin Koloušek – kap. 7
Patrik Koželuha – kap. 10
Vladimír Lajsek – kap. 15
Michal Nop – kap. 1
Laura Otýpková – kap. 12
Kristina Ramešová – kap. 2
Karel Řepa – kap. 6
Barbora Teplá – kap. 16
Jan Tryzna – Úvod
Ondřej Vodehnal – kap. 11

Tato publikace vyšla za podpory prostředků Univerzity Karlovy v rámci projektu „Právní aspekty vlivu institucionálních proměn na princip dělby moci na národní, mezinárodní a nadnárodní úrovni“, SVV č. 260 359.

recenzenti: Doc. JUDr. František Cvrček, CSc.
JUDr. Martin Hapla, PhD.

redakce: Petr Bělovský
technická redakce: Laura Otýpková
grafika a sazba: Auditorium
jazyková korektura: Zdeněk Tejkl

Auditorium
Praha 2019

ISBN 978-80-87284-80-3

Předmluva	9
Úvod	11

ČÁST I. OBECNÉ OTÁZKY DĚLBY MOCI A JEJÍ PROMĚNY

1. UPLATNĚNÍ PRINCIPU DĚLBY MOCI V ANGLOSASKÉM A KONTINENTÁLNÍM TYPU PRÁVNÍ KULTURY	17
1.1 Rozdílný vznik dělby moci v Anglii a na evropském kontinentu	17
1.2 Sociologické rozlišení kontinentálního a anglosaského právního myšlení	21
1.3 Shrnutí	27
2. KYBERPROSTOR A PROJEVY MOCI VÝKONNÉ, ANEB NENÁPADNÉ VYTĚŽENÍ VLIVU DEFINIČNÍCH AUTORIT	29
2.1 Úloha definičních autorit při výkonu státní moci ve virtuálním prostředí	32
2.2 Role definičních autorit v rámci působení moci výkonné na internetu	36
2.3 Shrnutí	46
3. ÚSTAVNÉ ZVYKLOSTI A DĚLBA MOCI	47
3.1 Spor o spolupodpis při menování guvernéra a viceguvernéra ČNB	48
3.2 Další judikatura Ústavného soudu ČR týkající se ústavných zvyklostí	54
3.3 Prezident ČR: „idiotské“ ústavné zvyklosti a následná kritika	59
3.4 K povaze ústavných zvyklostí	63
3.5 Vztah ústavných zvyklostí k principu dělby moci	67
3.6 Shrnutí	68
4. ROZHODOVÁNÍ ÚSTAVNÍHO SOUDU V ŘÍZENÍCH O ZRUŠENÍ ZÁKONŮ A JINÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ VE VZTAHU K POLITICKÉ PŘÍSLUŠNOSTI NAVRHOVATELŮ – POSLANCŮ A SENÁTORŮ	70
4.1 Stručný popis právního stavu	71
4.2 Metodika	72
4.3 Výsledky	77
4.4 Shrnutí	84

5. STÁTOPRÁVNÍ TEORIE P. STUČKY: SOCIALISTICKÝ STÁT A JEDNOTA MOCI	88
5.1 Socialistický stát a jednota moci	89
5.2 Shrnutí	96
6. NÁBOŽENSKÉ POZADÍ AUTORITATIVNÍCH ÚTOKŮ NA DĚLBU MOCI V ZEMÍCH V4	98
6.1 Proměny dělby moci a aproximace k autoritativnímu politickému režimu	100
6.2 Role nacionalismu a jeho sekulární a náboženské prvky	105
6.3 Reflexivní vztah náboženského nacionalismu a islámu	110
6.4 Shrnutí	115
ČÁST II. VZTAH MEZI ORGÁNY NORMOTVORNÝMI A PRÁVO APLIKUJÍCÍMI	
7. PRÁVNĚFILOZOFICKÁ REFLEXE RUŠENÍ AKTŮ MOCI ZÁKONODÁRNÉ ORGÁNEM MOCI SOUDNÍ	118
7.1 Přezkum aktů moci zákonodárné z hlediska spravedlnosti	118
7.2 Dělbba moci a svrchovanost moci zákonodárné	121
7.3 Dvě roviny přezkumu	122
7.4 Vybrané příklady problematického přezkumu	123
7.5 Případnost kritiky?	125
7.6 Poznámky <i>de lege ferenda</i>	126
8. VELKÉ SENÁTY A SOUČASNÉ PROBLÉMY APLIKACE PRÁVA VRCHOLNÝMI SOUDY	129
8.1 Současné problémy dotváření práva vrcholnými soudy	129
8.2 Velký senát jako Nejvyšší soud?	133
9. VZTAH ÚSTAVNÍHO SOUDU K VÝKONNÉ A ZÁKONODÁRNÉ MOCI: STRIKTNÍ NEZÁVISLOST, NEBO CITLIVÉ VYVAŽOVÁNÍ?	140
9.1 Ústavní soud jako nezávislý negativní zákonodárce	141
9.2 Zásahy ústavních soudů do exekutivy a legislativy	144
9.3 Nástroje exekutivy a legislativy k ovlivnění ústavních soudů	150
9.4 Shrnutí	155
10. JUSTIFIKACE DOTVÁŘENÍ PRÁVA S PŘIHLÉDNUTÍM K FRANCOUZSKÉ A BELGICKÉ PRÁVNÍ NAUCE	157
10.1 Proces aplikace práva a vznik potřeby „dotvářet“ právo	157
10.2 Justifikace dotváření práva prokázáním existence mezer v právu	164

10.3 Justifikace dotváření práva zásadou zákazu odepření spravedlnosti (<i>denegatio iustitiae</i>)	166
10.4 Justifikace dotváření práva právními předpisy	171
10.5 Justifikace dotváření práva principem účelnosti a bezrozpornosti právního řádu (hodnotové koherence)	173
10.6 Shrnutí	175

**ČÁST III. VZTAH MEZI VNITROSTÁTNÍMI
A MEZINÁRODNÍMI (NADNÁRODNÍMI) INSTITUCEMI**

11. OBNOVA ŘÍZENÍ PŘED ÚSTAVNÍM SOUDEM ČESKÉ REPUBLIKY	178
11.1 Historický vývoj	180
11.2 Aplikační problémy a další otázky	182
11.3 Shrnutí	193
12. VLIV SMLUVNÍCH VÝBORŮ OSN NA JUDIKATURU ÚSTAVNÍHO SOUDU ČR: REALITA VS. POTENCIÁL	195
12.1 Smluvní výbory OSN a formy jejich činnosti	195
12.2 Postoj ÚS k mezinárodnímu soft law	199
12.3 Četnost výskytu soft law smluvních výborů OSN v judikatuře ÚS	201
12.4 Motivace ÚS k využívání soft law smluvních výborů OSN	205
12.5 Skrytý potenciál	206
12.6 Shrnutí	208
13. PRÁVO STÍHAT A TRESTAT: VLIV VÝVOJE NĚKTERÝCH MEZINÁRODNÍCH SUBJEKTŮ NA TVORBU, VÝKLAD A APLIKACI VNITROSTÁTNÍHO TRESTNÍHO PRÁVA	210
13.1 Zásahy do suverenity a problém jurisdikce	211
13.2 Povinnost kriminalizace (konvenční trestné činy)	212
13.3 Mezinárodní orgány soudního typu	212
13.4 Historický vývoj mezinárodního trestního soudnictví	213
13.5 Mezinárodní trestní soud	215
13.6 Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a Evropský soud pro lidská práva	216
13.7 Europeizace trestního práva	217
13.8 Zásada univerzality	219
13.9 Shrnutí	223

**ČÁST IV. DĚLBA MOCI UVNITŘ SOUDNÍ MOCI
A VZTAH SOUDNÍ MOCI K OSTATNÍM NOSITELŮM MOCI**

14. SOUDCOVSKÉ RADY V ČESKÉM SYSTÉMU SOUDNÍ SPRÁVY	225
14.1 Zákonná úprava	226
14.2 Ustanovování soudcovských rad	233
14.3 Působnost soudcovských rad	249
14.4 Shrnutí	266
15. VÝBĚR A USTANOVOVÁNÍ SOUDCŮ V ČESKÉ REPUBLICE	271
15.1 Systém ustanovování soudců de lege lata – ústavní úroveň	272
15.2 Systém ustanovování soudců de lege lata – zákonná úroveň	274
15.3 Nejednotná praxe výběru soudců	276
15.4 Netransparentní způsob výběru soudců	282
15.5 Nedostatečné platové ohodnocení osob připravujících se na budoucí povolání soudce	283
15.6 Věková hranice 30 let jako předpoklad pro jmenování soudcem	284
15.7 Reakce Ministerstva spravedlnosti na daný stav	288
15.8 Shrnutí	293
16. OJEDINĚLÉ EXCESY V JUDIKATUŘE	295
16.1 Povinnost předložit spornou otázku ke sjednocení rozšířenému (velkému) senátu – obecná východiska a výjimky	296
16.2 Ojedinéle excesy z povinnosti respektovat judikaturu sjednocenou rozhodnutím rozšířeného senátu	300
16.3 Ojedinéle excesy a povinnost aktivace rozšířeného či velkého senátu	304
16.4 Komparativní srovnání – rozhodnutí per incuriam	307
16.5 Shrnutí	309
Závěr	311
Summary	313
Seznam literatury	314

Předmluva

Tato kniha je výsledkem vědecké činnosti nejmladší generace nastupujících právníků a teoretiků. V jednotlivých kapitolách se autorky a autoři zabývají různými aspekty dělby moci ve státě.

Změny v této oblasti neziřdka předbíhají ustálené teoretické konstrukce. Naši autoři krom teoretické analýzy některých jevů souvisejících s dělbou moci zkoumají též změny odehrávající se ve faktické rovině, resp. jen s omezenou oporou ve formálním právu (např. význam ústavních zvyklostí či reflexe role internetu v systému dělby moci, zvláště ve vztahu k uplatnění exekutivní moci, role náboženství při atacích na tradiční koncepce dělby moci). Připomenout si však můžeme i některé starší výzvy systému dělby moci (např. pozoruhodnou teorii jednoty moci P. Stučky z vrcholné fáze sovětské právní vědy 20. let minulého století předtím, než byla tato pozoruhodná a originální věda smetena stalinistickou doktrínou).

V publikaci autoři věnují zvýšenou pozornost též různým aspektům činnosti soudnictví. Pozoruhodné jsou některé empirické studie ve vztahu k nejdůležitější pravomoci ústavního soudnictví, kompetenci rušit zákony. S vědomím role, kterou justice v současnosti hraje, je pozornost zaměřena též na procesy obsazování soudcovských funkcí (včetně literaturou v podstatě opomíjené role soudcovských rad). S tím je spojena otázka zkoumání vlivu, kterou má osobnost soudce na jeho rozhodování. Čtenář ale může objevit též fenomény v soudobé české literatuře nepřilíš diskutované (např. judikaturní excesy či role velkých senátů vysokých soudů).

Druhou významnou oblastí, které je v publikaci věnována pozornost, jsou důsledky přenesení dílčích prvků výkonu moci ze státu na instituce od státu odlišné, zejména na mezinárodní a nadnárodní instituce. To totiž zpětně vyvolává potřebu se s důsledky takového přenosu určitým způsobem vypořádat, což vyžaduje řešit otázku konkurence, resp. nadřazenosti jednotlivých institucí.

Doufám, že kniha si najde své pozorné čtenáře. Určitě si to jednotlivé příspěvky a jejich autoři zaslouží.

Prof. JUDr. Zdeněk Kühn, Ph.D., LL.M.